

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 De his quæ diuina potentia se extendere potest.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

Sic supremum celum secundum quod empyreū dicitur, si totum splendidum; secundum autem quod aequum, si totum diaphaenum; tertium autem cælum quod dicitur syderatum, si patrum lucidum, partum diaphaenum. Sic ergo secundum quancumque opinionem poset veritas sacra scriptura salvare diuersum mode. Vnde non est coartans sensus sacrae scripturae ad aliquid horum.

Ad PRIMUM ergo dicendum, quod homo assimilatur mundo quantum ad aliquid, in quantum constat ex corporal., & spirituali natura, sicut & rotum uniprium, non tamen quantum ad omnia assimilatur inuero. Ordo enim partū in homine non est secundum quod exigunt corū natura, sed prout exigit ratio finis. Ponitur n. cor in medio, vt ex eo diffundantur operationes uitae de facili per totum corpus. Cerebrum autem ponitur in supremo, ut operationes animales quibz ibi quodammodo perficiuntur, non impediuntur per diuersas corporis transmutationes; sicut etiam ordinem cognitionis humanae non est secundum ordinem naturalem cognoscibilium, sed quo ad nos. Augustinus autem non inducit hoc assertio, sed abuiuando his qui scripturam praeinterpretatur.

Q U E S T I O N E .

DEINDE considerandum est de his, ad quæ dūia potentia extendere potest.

Terciā hoc queruntur duo.

Primo, Vtrum Deus possit aliquid in nihilum redigere.

Secundo, Si aliquid esset in nihilum redactum, vtrum Deus possit illud reparare idem numero.

ARTICULUS. IIII.

Vtrum Deus possit aliquid in nihilum redigere.

AD PRIMUM sic proceditur. Videatur, quod Deus possit aliquid in nihilum redigere. Accidens enim est distans non ens ad ens, & ens ad non ens; sed Deus potest ex nihilo aliquid facere, ergo Deus potest ex aliquo facere nihil.

SED CONTRA. Deus non potest esse causa defectuā; sed causa qua facit rendere in non esse, est causa defectuā, ergo Deus non potest redigere aliiquid in nihilum.

RESPON. Dicendum, quod de potentia Dei duplice loqui possumus. Vno modo, adiutoriē considerando eius potentiam. Alio modo, considerando ipsum in ordine ad sapientiam, vel præscientiam suam. Loquendo ergo absolute de Dei potentia, sic Deus potest uniuersam creaturam redigere in nihilum, cuius ratio est, quia creatura non solum producitur in esse Deo agente, sed et per actionē Dei conseruatur in esse, secundum illud ad Hebreos. Portans omnia in se virtutis sue. Vnde Augustinus. Iuper Genes. ad literam, quod natus Dei aliquando ab eis, que creata sunt, regendis cesaret, simul & illorum cessaret species, omnique natura concideret. Si autem Deus propria voluntate agit, & non ex necessitate naturae ad rerum productionem, ita etiam ad earum conseruacionem, & ideo potest subtrahere suam actionem a rebus conservandis, & hoc ipso omnia in nihilum deciderent. Si ergo loquamur de potentia Dei in ordine ad eius sapientiam & præscientiam, sic non potest fieri quod res in nihilum redigatur, quia non ha-

Abet hoc diuina sapientia. Creavit n. Deus ut essent omnia, vt dicitur Sap. non ut in nihil cedent. Ad PRIMUM ergo, concedimus secundum quod procedit de potentia absoluta.

Ad SECUNDUM dicendum, quod causa defectus alicuius potest esse aliquid dupliciter. Vno modo, ex propria intentione, sicut cum aliquid subtrahēdo lumen cauferet tenebras, & hoc modo non potest quod sit causa defectuā illud quod cauferet defectum. Sic autem Deus potest esse alicuius defectus cauferet excitationis, vel obdurationis, vel eveniā annihilationis, si vellet. Alio modo, aliquid potest esse causa defectus præter intentionem, & sic semper potest quod causa defectus sit defectuā, quia ex defectu agentis contingit & non indicat perfectionem in suo effectu, & hec Deus nullo modo potest esse causa defectus, vel tendendi in non esse.

ARTICULUS. V.

Vtrum Deus reparare possit idem numero, quod in nihilum est redactum.

Circa secundum sic proceditur. Vt p. Deus nō possit id quod in nihilum redactum est, idem numero reparare. Dicit enim Philo in 2. de generatione, quod ea, quorum substantia corruptitur, non reverterantur eadem numero, sed eorum quæ in nihilum rediguntur, substantia corruptitur, ergo eadem numero iterari non possunt.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit 4. de ciu. Dei, Si caro humana omnibus pertinet modis, nec illa eius materies in vili latibris rem astatet, vnde si vellet, eam repararet omnipotēs, sed nulla materia remanente de corrupta, quod corruptitur, in nihilum redigetur, ergo Deus id quod in nihilum est redactum, potest idem numero reparare.

Propterea. Differentia est causa numeri, sicut Damascenus dicit, led nihilum non facit aliquid differentiam, quia non entis non sunt species & differentiae secundum Philos. ergo id quod reparatur a Deo, potest esse unum & idem numero, quamvis in nihilum fuerit redactum.

RESPON. Dicendum, quod in his q̄ in nihilum redigi possunt, est quedam differentia attendenda. Quodam enim sunt, quorum unitas in sui ratione habet durationis continuatatem, sicut patet in motu & tempore; & ideo interruptio talium indirecte contrariatur unitati eorum secundum numerum. Ea vero quæ contradictionem implicant, non continent sub numero Deo possibilium, quia deficiunt a ratione entis; & ideo si huiusmodi in nihilum redigantur, Deus ea non potest eadem numero reparare. Hoc n. est facere contradictionia simile esse utra, pura, si motus interruptus est unus. Alio vero sūr quorū viras non habet in sui ratione continuatatem durationis, sicut viras rerum permanentiā, per accidens, in quantum eorum esse subiectum est motu. Sic enim & mensuratur huius tempore, & eorum esse est unum & continuū, sicut unitatem & continuatatem temporis. Et quia naturale agens non potest ista producere sine motu, inde est p. naturale agens nō potest huiusmodi reparare eadem numero, si in nihilum redacta fuerint, vel si fuerint secundum substantiam corrupta; sed Deus potest reparare eam huiusmodi, sine motu, quia in eius potestate est quod producat effectus sine causis medijs, & ideo potest eadem numero reparare, etiam si in nihilum redigatur, quia non ha-

Vnde

QVODLI BET. I.H. ARTIC. VI. VII. ET VIII.

Vnde pater responsio ad primum & secundum.

AD SECUNDVM dicendum, quod nihilum non est differentia alicuius entis, si per hoc quod aliis reducatur in nihilum, interrumptur continuatio essendi, que pertinet ad unitatem motus, & eorum quae consequuntur ad motum.

Q V A E S T I O . I I I I .

DEINDE quæsumus est de personalibus, quæ pertinent ad personam filii.

¶ Primo, Quantum ad naturam diuinam.

¶ Secundo, Quantum ad naturam assumptam.

¶ Circa primum quæsta sunt duo.

¶ Primo, Vtrum pater eodem verbo dicat se, & creaturam.

¶ Secundo, Vtrum filius sua filiatione distinguatur a spiritus sancto.

ARTICVLVS VI.

Vtrum pater eodem verbo dicat se, & creaturam.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod pater non eodem verbo dicat se, & creaturam. Dicere enim se filii patri conuenit, ut Aug. dicit. de trin. sed dicere creaturam conuenit toti trinitati, ea non quæ important respectum ad creaturam toti trinitati conueniunt, ut pater per Dion. 2.c. de diu. nom. ergo pater non eodem verbo dicat se, & creaturam:

¶ Præt. Creatura procedit a Deo per modum voluntatis, filius autem qui est verbum quo pater dicit seipsum, procedit a Deo per modum naturæ, quia ut Hilar. dicit in libro de synodis. Omnibus creaturis substantiam voluntatis Dei attulit: filio autem naturam dedit naturitas. ergo non est idem verbum quo pater dicit seipsum, & quo dicit creaturam.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit secundo super Gene. ad literam, Quod dixit, & facta sunt. id est verbum genuit, in quo erat in fieri creatura: sed verbum genuit dicens seipsum. ergo idem est verbum quo dicit seipsum, & quo dicit creaturam.

RESPON. Dicendum, quod sicut Augustus dicit. de trin. verbum Dei representatur aliquatenus per verbum nostri intellectus, quod nihil est aliud, quam ad acceptio actualis nostræ iustitiae: cum enim id quod scimus actu considerando concipiamus, hoc verbum nostri intellectus est, & hoc est quod verbo exteriori significamus: sed quia nos non totum id quod habitu scimus, actu mente concipiimus, sed de uno intelligibili mouemur ad aliud, inde est quod in nobis non est unum solum verbum mentale, sed multa, quorum nullum adequare nostram scientiam, sed Deus quicquid scit, actu intellegit: & ideo in mente eius non succedit verbum verbo. Et sicut eadem scientia scit se, & omnia alia, ita est eodem verbo exprimit seipsum, & oia alia: nec est eius verbum perfectum, ut Au. in eodem lib. dicit, si aliquid minus est in eius verbo, quam in eius scientia: vnde quicquid pater scit, totum unico suo verbo dicit, & sic necesse est quod idem verbum sit quo dicit seipsum, & quo dicit creaturam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod dicere, si proprie sumatur, est producere verbum quod soli patris conuenit: & iō si dicere in diuinis propriis summa-

tur, solus pater dicit, quia solus ipse generat verbum. Hoc enim verbo exprimitur quicquid tota trinitas scit, quia trium personarum est una scientia, & ex hac ratione verbum importat respectu ad creaturam in quantum est expressio quædam scientie, quam pater communiter habet cum aliis personis de creatura.

AD SECUNDVM dicendum, quod aliud est verbum, & id quod dicitur verbo, hoc n. verbo quod est lapis, significatur res quæ non est verbum, sed corpus: unde nihil prohibet creaturam procedere a Deo per modum voluntatis: verbum autem quod dicitur creatura, per modum nature.

ARTICVLVS VII.

Vtrum filius distinguatur filiatione a spiritu sancto.

CIRCA secundum sic proceditur. Videntur filius distinguatur filiatione a spiritu sancto. Eodem enim modo aliquis constituitur, & ab alio distinguatur: sed persona filii constituitur filiatione, quæ proprietates est personalis, id est conlinues personam filii. ergo filiatione distinguatur a spiritu sancto.

SED CONTRA est, quod Boet. dicit in lib. de deo. sola relatio in diuinis multiplicat trinitatem & Anselm. dicit in lib. de processione spiritus sancti, quod ibi solum distinguuntur personæ diuinae, ubi occurrunt relationes oppositio: sed filius non opponit relationem spiritus sancto filiatione, sed solum patrem, ergo filius non distinguatur filiatione a spiritu sancto, sed solum a patre.

RESPON. Dicendum, quod hoc modo se habet proprietas personales in diuinis ad distinguendum personas, sicut se habent in rebus naturalibus, formæ substantiales ad distinguendas species rerum, sicut tamen quod a creaturis exempla Deum assumpta non omnino similia sunt. In rebus autem naturalibus distinguuntur aliquid per formam sive ab alio dupliciter. Vno modo, secundum directam oppositionem formæ ad formam, & hoc modo distinguuntur unaquæque res naturalis ab omnibus speciebus sui generis, quæ habent formas oppositas, secundum quod genus diuini dicitur oppositus difficiis, sicut saphirus distinguatur sua forma ab omnibus aliis speciebus lapidum. Alio modo distinguuntur res naturalis per suam formam secundum habere & non habere, & hoc modo quod habet aliquam formam naturalem, distinguuntur ab omnibus non habentibus formam illam, sicut saphirus per suam formam naturalem distinguatur non solum ab aliis generibus lapidum, sed a speciebus animalium & plantarum. Sic ergo dicendum, quod filius sua filiatione distinguatur quidem a patre secundum oppositionem relativa filiationis paternitatem, sed a spiritu sancto distinguatur filiatione, per hoc quod spiritus sanctus non habet filiationem, quam filius habet.

Et per hoc pater responsio ad obiecta.

Q V A E S T I O . V.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum corpus Christi in cruce, & in sepulcro sit unum numero.

DEINDE quæsumus est de filio quanti ad natum ram assumptam, & circa hoc qualiter est, ut sit unum numero corpus, Christi affixus cruci, & uincens